

KURENDA SZKOLNA

za Miesiąc Czerwiec 1866 r.

N°. 6.

L. 379.

S.

Niejaki Kajetan Palmeri nauczyciel szkoły głównej w Roweredo został za przekroczenie §. 413 i za zbrodnię oszukaństwa na siedmio-miesięczny areszt skazany i utracił w skutek tego i posadę nauczyciel-ską i zdolność nauczania.

O czém Dozory Dystryktowe Szkół miejskich i wiejskich na mocy Odezwy W. c. k. Komisji Namiestniczój z dnia 30. Maja b. r. do L. 14557 uwiadamiając, przestrzega się zarazem niniejszém, aby po-mienionego nauczyciela, gdyby się w tych stronach pojawił miał, do żadnej czynności nauczycielskiej tak przy szkołach publicznych, jako téż i w zakładach i domach prywatnych nie dopuścili.

Z Konsystorza Jlnego Dyec. Krak.

Kraków dnia 8. Czerwca 1866.

Dokończenie Instrukcyi do L. 540/s. ex 1864.

§. 28. Schullehrer, weltliche Orts-
Schulaufscher und andere Gemeindegli-

§. 28. Nauczyciele szkoły
świecki miejscowy dozorca szkoły

der, die in Schulsachen etwas anzubringen haben, sollen sich zunächst an den Ortsseelsorger als den unmittelbaren Aufseher der Schule wenden, dem es obliegt, den Bitten oder Beschwerden nach seiner eigenen Amtsinstrukzion abzuhelpfen, oder wo er dieses nicht vermag, die Sache an den Schulbezirksaufseher zu berichten. Würde die an den Ortsseelsorger gebrachte Bitte oder Beschwerde ohne Erfolg oder Abhilfe bleiben, so haben sich die Parteien an den Schuldistriktsaufseher zu wenden.

§. 29. Sowohl in der Eigenschaft eines Religionslehrers in der Schule, als auch eines unmittelbaren Aufsehers derselben ist der Ortsseelsorger dem Schuldistriktsaufseher untergeordnet, dem er in allen die Schule betreffenden Sachen die gebührende Achtung und Folgsamkeit, die gewissenhafte Ertheilung der verlangten Auskünfte, die Erfüllung der erhaltenen Aufträge und die bereitwillige Mitwirkung bei Förderung des Wohles des Schulwesens schuldig ist.

Bei angesagten Schulvisitationen ist es seine Pflicht, denselben nicht nur selbst beizuwohnen, und als Katechet die Prüfung aus dem Religionsunterrichte vorzunehmen, oder wenn er ihn

lub inni członkowie gminy, winni są w rzeczach szkoły dotyczących odnieść się przedewszystkiém do Proboszcza miejscowego, jako bezpośredniego dozorca szkoły, któren o to starać się ma, aby prośbom lub skargom według Instrukcyi urzędowej zaradził, — albo téż tam gdzie to moc jego przechodzi, dozorey szkół dystryktowemu doniesienie stósowne uczynił. Gdyby prośba lub skarga do Proboszcza miejscowego bez skutku pozostała, mają strony udać się do dystryktowego dozorca szkół.

§. 29. Proboszcz miejscowy jako nauczyciel religii, i jako bezpośredni dozorca szkoły podporządkowany jest dystryktowemu dozorey szkół, któremu téż we wszystkich przedmiotach do szkoły odnoszących się przynależne poszanowanie i uległość okazywać, temuz zażądanych wyjaśnień sumiennie dostarczać, wydane zalecenia wypełniać i czynne współdziałanie dla dobra szkół okazywać powinien.

Przy zapowiedzianych zwiedzaniach szkoły winien jest nie tylko sam być obecnym i przedsięwziąć popis z nauki religii jako nauczyciel téjże, lub zalecić do-

selbst nicht erteilt, durch seinen Koope-
rator vornehmen zu lassen, sondern
auch diejenigen Parteien dazu zu la-
den, welche dabei gesellig zu erschei-
nen haben.

§. 30. In allen zweifelhaften
Fällen, wo diese Instrukzion bei vor-
kommenden außergewöhnlichen Fällen
nicht ausreicht, hat der Ortsseelsorger
an seinen Schuldistriktsaufseher sich zu
wenden, welcher die erhobenen Anstände
und Bedenken entweder im eigenen
Wirkungskreise heben oder höheren Orts
sich Rathes erhalten wird.

pełnienie tegoż swemu wikaremu,
jeżeli tenże wykładał naukę reli-
gii, lecz także zaprosić na takowy
te osoby, które prawnie na nim
znajdować się mają.

§. 30. W wątpliwych wypad-
kach, w którychby dla zbiegu nad-
zwyczajnych okoliczności Instruk-
cyja ta nie była wystarczająca, —
winien jest Proboszcz miejscowy
odnieść się do dystryktowego do-
zorey szkół, któren wniesione wą-
pliwości i zachodzące przeszkody,
albo sam z zakresu swój władzy
nychyli, — albo téż od wyższej wła-
dzy rady w przedmiocie tym za-
sięgnie.

L. 290.

S.

Były c. k. Rząd krajowy wydał był pod dniem 18. Kwietnia 1856
do L. 35188 — 1855. instrukcyę dla Dozorców Szkół Dystryktowych
w obwodzie Krakowskim. Gdy instrukcyja pomieniona ledwie może
w rękach Dozorów Dystryktowych wiejskich się znajduje, a ogółowi
szanownego duchowieństwa i nauczycielom nie jest prawdopodobnie
znana, acz znajomość jéj, jak się to z osnowy rzeczonyj instrukcyi do-
statecznie okazuje i duchowieństwu i nauczycielom niezbędnie jest po-
trzebną, podaje się ją niniejszem do druku w Kurendzie szkolnej.

Instrukcja

dla dystryktowego dozorca szkół w Obwodzie Krakowskim.

§. 1. Bezpośredni wyższy dozór nad szkołami wykonywa dozorca dystryktowy, który wybrany będzie z pomiędzy Proboszczów znanych z gorliwości dla dobra szkół. Zwykle winien być Dziekan dozorcą dystryktowym szkół gdzieby to jednak mniej było dla szkół korzystnym, będzie mu dodany biegły w tym przedmiocie Vice-Dziekan, którego zajmie się wyłącznie nadzorem szkół.

§. 2. Dozorca dystryktowy szkół zamianowany będzie przez Ordynaryat, jednak winien być zawsze od C. K. Rządu Krajowego potwierdzony i otrzyma na zasadzie tegoż potwierdzenia Rządu Krajowego, nominację od Ordynaryatu.

§. 3. Dystryktowy dozorca szkół zostaje w stosunkach służbowych:

- 1) z Proboszczami Okręgu szkolnego,
- 2) z Nauczycielami,
- 3) z Szkołą tak pod względem wewnętrznego jak i zewnętrznego jej stanu,
- 4) z Gminami do szkół należąciami,
- 5) co się dotyczy budowy szkolnych i
- 6) z Władzami politycznemi, tudzież z Konsystorzem (Nadzorem szkół ludowych).

A. Stósunki dystryktowego dozorca do Proboszcza miejscowego.

§. 4. Dozorca dystryktowy ma mieć w stósunkach swych do Proboszcza miejscowego na uwadze:

- a) czyli Proboszcz miejscowy ma staranie około szkoły,
- b) czyli regularnie wykląda naukę religii w godzinach przepisanych i czy postępuje w wykładzie tym według właściwej metody za wskazówką przepisanego katechizmu,
- c) czyli odwiedza szkołę oprócz godzin do wykładu nauki religii oznaczonych,

- d) czyli Proboszcz stara się o podniesienie nauki i obyczajności,
- e) czyli zachowuje się przyzwoicie względem nauczyciela szkoły,
- f) czyli mu zależy na uczęszczaniu wykładów do powtarzania nauk przeznaczonych i czyli stara się w sposób rozsądny usunąć nadarzające się przeszkody.

§. 5. Jeżeli jedno z tych uchybień spostrzeżoném będzie, albo jeżeli zajdzie skarga przeciw Proboszczowi miejscowemu, bądź to względem wykładu religii, bądź też względem postępowania z dziećmi lub względem zachowania się ku nauczycielowi, Dozorca dystryktowy po wysłuchaniu Proboszcza miejscowego i po zgłębieniu prawdy, postara się o usunięcie złego przyjacielskiém napomnieniem, a gdyby to nie skutkowało, nawet surową naganą, wraże zaś, gdyby poprawa nie nastąpiła, lub w wypadku ważnym i żadnej zwłoki niedozwalającym, donieść ma o tém Konsystorzowi.

§. 6. W podobny sposób winien jest dozorca dystryktowy z otrzymanemi od Proboszcza miejscowego skargami, lub przedstawieniami postąpić i albo takowe załatwić, jeżeli to leży w zakresie jego działalności, albo też udać się do władzy, do której przedmiot ten należy.

B. *Stósunki dozorczy dystryktowego do nauczyciela szkoły.*

§. 7. Przyjmuje się za zasadę, iż dla obsadzenia posad nauczycielskich konkurs będzie rozpisany. Dozorca dystryktowy zbiera wszystkie podane do niego w tym względzie próśby i najgodniejszego kandydata przedstawia do zamianowania, jak nateraz nadzorowi szkół ludowych, któren co do posad zależących od zamianowania C. K. Rządu Krajowego robi sprawozdanie do tegoż urzędu załączonywszy wszystkie allegata próśby, a zamianowanemu nauczycielowi doręcza nominacyę za pośrednictwem dozorczy dystryktowego.

§. 8. Dozorca dystryktowy przedstawia nadzorowi szkół ludowych do wystarania się o stanowczą nominacyę tych nauczycieli, którzy odznaczyli się w służbie zdatnością, pilnością, stósowném postępowaniem z młodzieżą szkolną, uległością względem przełożonych i nienaganném

prowadzeniem się, a którzy przynajmniej przez lat trzy z zadowoleniem władzy w służbie już zostawali.

§. 9. Jeżeli nauczyciel potrzebuje pomocnika, i chce takowego sam opłacać, wówczas potrzebnem jest do tego piśmienne upoważnienie dystryktowego dozorca szkół, któren ma osądzić, czyli ze względu na zachodzące okoliczności potrzebnym jest pomocnik, i czyli ten, który ma być przyjętym, posiada stósowne świadectwo uzdatnienia.

§. 10. Jeżeli dystryktowy dozorca szkół dostrzeże w nauczycielu lub jego pomocniku brak znajomości przedmiotów naukowych, albo też metodycznego wykładu, wówczas wyegzaminuje go, naprowadzi na właściwą drogę, udzieli mu stósownej nauki, naprzód teoretycznie, potem praktycznie, zachęci go zresztą po przyjacielsku i zaleci Proboszczowi miejscowemu pilnie nad tém czuwać, aby nauczyciel z prawdziwej drogi nie zбочył.

§. 11. Jeżeli dystryktowy dozorca szkół dostrzeże w nauczycielu niepilność i opieszałość w służbie, za pierwszym razem napomni go, za drugim zaś przywoławszy go do siebie, da mu surowe napomnienie i zagrozi najściślejszém dochodzeniem i pewną utratą służby. Jeżeli nauczyciel już jest potwierdzony, odbierze mu stanowczą nominacyą, a gdyby i to nie pomogło, nauczyciel odsunięciem od służby ukarany zostanie, w którym to razie, dystryktowy dozorca szkół według §. 17 do wyższej władzy z stósowném przedstawieniem odnieść się winien.

§. 12. Jeżeli nauczyciel żyje w niezgodzie i nieporozumieniu z Gminą, dystryktowy dozorca szkół, po sprawdzeniu, iż wina jest z strony nauczyciela, i wrazie gdyby napomnienia go o to bez skutku pozostały, zrobi przedstawienie o przeniesienie go w inne nawet mniej korzystnie uposażone miejsce.

• §. 13. W razach gdyby nauczyciel dopuścił się niesubordynacyi albo innych przestępstw w służbie, których usunięcie nie leży w zakresie władzy dystryktowego dozorca szkół, winien będzie tenże donieść o nich nadzorowi szkół ludowych.

§. 14. Jeżeli nauczyciel zachoruje, a Proboszcz miejscowy nie może wziąć na siebie wykładu nauk, winien dystryktowy dozorca szkół

wrazie, gdyby żadnym pomocnikiem szkolnym zastąpić go nie mógł, odnieść się do nadzoru szkół ludowych, któremu też o każdej zaszłej śmierci nauczyciela donieść należy.

§. 15. Dystryktowy nadzorca szkół od czasu do czasu robić będzie spostrzeżenia nad nauczycielami i będzie starać się powziąć wiadomość:

- a) czyli nauczyciel godzin szkolnych regularnie pilnuje,
- b) czyli wykląda stósownie wszystkie przepisane przedmioty naukowe,
- c) czyli przy wykładzie tym nie przekracza wyznaczonej granicy z zaniedbaniem przedmiotów koniecznie potrzebnych,
- d) czyli należnie postępuje z dziećmi pod względem obyczajności,
- e) czyli postępowanie jego w wynagradzaniu i karaniu jest odpowiedniem,
- f) czyli katalog pilności porządknie prowadzi, — i wykazy opuszczających szkołę dzieci, Proboszczowi miejscowemu miesięcznie przedkłada, wreszcie
- g) czyli jego sposób życia jest nienaganny.

§. 16. Jeżeli dowie się o jakim uchybieniu na drodze prywatnej, porozumie się zaraz w tym względzie z Proboszczem miejscowym i będzie się starał złemu zapobiedz.

§. 17. Jeżeli zaszło doniesienie na drodze urzędowej przeciw nauczycielowi, zasiągnie przedewszystkiem zdania proboszcza miejscowego względem prawdziwości tego doniesienia i w mniej ważnych wypadkach wezwie go do załatwienia skargi, nie pomijając wszakże osiągnięcia przekonania, iż załatwienie to miało w istocie miejsce. W ważniejszych skargach przedsięwzięcie według okoliczności, albo tajne, albo też jawne dochodzenie, i wrazie gdyby przez napomnienia, albo przez dobrowolne porozumienie skarga usunąć się nie dała, lecz wypadałoby użyć surowszych środków, jako to: ukarania nauczyciela, przeniesienia go gdzieindziej lub oddalenia z służby, protokół dochodzenia wraz z dowodami przy stósownem przedstawieniu Władzy wyższej złożyć.

C. *Stósunki dystryktowego dozorca do szkoły, pod względem jój zewnętrznego i wewnętrznego stanu.*

§. 18. Dystryktowy dozorca szkół obowiązany jest wszystkie szkoły

swego dystryktu najmniej raz w rok zwiedzić, ażeby sprawdzić tak zewnętrzny jak i wewnętrzny stan każdej, uprzątnąć przeszkody, a podnieść korzyści szkolne i naukę dzieci w ciągłym wzroście utrzymywać.

§. 19. Zwiedzanie to szkółek o ile możliwości tak urządzić należy, ażeby jedna połowa szkółek z końcem kursu zimowego, druga zaś połowa z końcem kursu letniego i odwrotnie zwiedzane były, to jest by raz szkółka w kursie zimowym, drugi raz w letnim i na odwrót wizytę otrzymała.

§. 20. Dystryktowy dozorca ma oznajmić okólnikiem dzień swęj wizyty.

§. 21. Wizycie téj winien być obecny Proboszcz miejscowy, i na tegóż zaproszenie gmina w osobach wójta i przysiężnych, jako téż miejscowy dozorca szkoły, a to pod karą; imiona zaś przytomnych w protokóle w tym celu sporządzonym zamieszczone być mają.

§. 22. Dystryktowemu dozorczy szkół mają być złożone przez nauczyciela: książka opisu uczniów do uczęszczania szkół obowiązanych, wykazy popisowe i miesięczne spisy pilności, wzory pisma, zadania, wykaz przedmiotów nauki, wykaz ubogich dzieci i książek dla nich udzielonych i brakujących, książka rozporządzeń szkolnych, dziennik czynności, dziennik okólników, tudzież skargi i przedstawienia mające być wizytatorowi przedłożone.

Ciąg dalszy nastąpi.

ANTONI

Biskup Amatunt, i Wik. Apost. Krak.

X. Paweł Russek

Kancelarz.